

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçeye Uyarlanması*

Adaptation of The Short Form of Self-Efficacy for Parenting Tasks Scale to Turkish

Hurşide Kübra Özkan Kunduracı, Ayşe Belgin Aksoy

Yazar Bilgileri

Hurşide Kübra Özkan Kunduracı
Arş. Gör. Dr., Kırklareli
Üniversitesi, Çocuk Gelişimi,
hursidekubra@gmail.com.tr

Ayşe Belgin Aksoy
Prof. Dr., Gazi Üniversitesi,
Temel Eğitim,
aksoya@gazi.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Van Rijen, Gasanova, Boonstra ve Huijding (2014) tarafından geliştirilen Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Türk kültürüne uyarlanmasıdır. Araştırmanın çalışma grubuna, 24-48 aylık çocuğa sahip 214 anne katılmıştır. Uyarlama çalışmasına ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevrilmesiyle başlamış olup, uzman görüşü alma, dilsel eşdeğerlik ve ön pilot çalışmalarıyla esas uygulama öncesi ölçeğin Türkçe formuna son hali verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, Türkçeye uyarlanmış ölçeğin dört alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir. Çalışmada, faktör yük değerlerinin yanı sıra model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Ölçeğin dört alt boyutunun her biri için öncelikle Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve sonrasında tabakalı Cronbach Alpha formülü kullanılarak ölçeğin geneline ilişkin güvenilirlik katsayısı 0,91 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda, Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun 4 alt boyut ve 24 madde olarak Türk kültürüne uyarlandığı ve ebeveynlerin öz yeterliklerini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Ebeveyn Öz Yeterliği
Ebeveynlik Görevleri
Erken Çocukluk Dönemi
Öz Yeterlik Ölçeği

Keywords
Parental Self-Efficacy
Parenting Tasks
Early Child Development
Self-Efficacy Scale

Makale Geçmişi
Geliş: 06.04.2021
Düzeltilme: 28.04.2021
Kabul: 07.05.2021

ABSTRACT

The present study aimed to adapt the short form of Self-Efficacy for Parenting Tasks Index-Toddler Scale (SEPTI-TS), developed by Van Rijen, Gasanova, Boonstra, and Huijding (2014), to the Turkish culture. A total of 214 mothers with 24-48 months-old children participated in the study. In the adaptation process, the scale was first translated from the source language to the target language. Later, in light of the expert opinions and pilot study results, the Turkish form that secured the linguistic equivalence was finalized before the primary implementation. Confirmatory factor analysis was made to determine the scale's construct validity, and the results showed that the Turkish form consisted of four sub-dimensions. In addition to factor load values, the study also used specific fit indices that indicate the model-data fit. Cronbach Alpha coefficient was calculated for each of the four sub-dimensions of the scale. Then, the reliability coefficient was .91 for the overall scale using the stratified Cronbach Alpha function. The study's findings revealed that the Short Form of Self-Efficacy for Parenting Tasks Index-Toddler Scale was adapted to the Turkish culture as 24 items in four sub-dimensions and that the Turkish form is a valid and reliable instrument to determine parents' self-efficacy.

*Bu çalışma, ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından yürütülen doktora tezinden üretilmiş ve Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 04/2019-02 proje kodu ile desteklenmiştir.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Özkan-Kunduracı, H. K. & Aksoy, A. B. (2021). Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçeye uyarlanması. *TEBD*, 19(2), 885-903. <https://doi.org/10.37217/tebd.910519>

Giriş

Öz yeterlik, bir kişinin bir göreve ilişkin bilgisi, görevi tamamlama becerilerine ilişkin ve davranışta gösterdiği performansta başarılı olma inancı olarak tanımlanmaktadır. Bandura'ya (1997) göre, öz yeterlik sabit bir kişilik özelliği değildir, bireyin kendi deneyim ve yorumlarıyla birlikte çevresel faktörler tarafından şekillendirilen dinamik bir yapıdır. Ebeveynlerin öz-yeterliği genel olarak ifade edilen öz yeterlikten farklıdır. Çünkü öz yeterlik, bireyin ebeveynlik için özel olmayan görevleri yerine getirme becerisine ilişkin inançlarıyla ilgilidir. Ebeveynlerin öz yeterliği ise "kişinin hamilelik sürecinde ve sonrasında çocuğuna yetkin ve etkili bir şekilde ebeveynlik uygulamaları gösterme yeteneğine ilişkin inançlar" şeklinde tanımlanır. Ebeveynlik öz yeterliği, ebeveynlik için gerekli görevlerin başarılı bir şekilde tamamlanması konusunda bir ebeveynin inancı ya da kendi yeteneğini değerlendirmesi olarak tanımlanabilir (Binda ve Crippa, 2000; Huisman, 2019; Van Rijen, Gasanova, Boonstra ve Huijding, 2014). Diğer alanlardaki öz yeterlik gibi, ebeveyn öz yeterliği de kişinin geçmişte edindiği başarı ve deneyimlere yönelik olumlu veya olumsuz şekilde gelişir. Ebeveyn öz yeterliğinin gelişiminde, bireyin kendi ebeveyniyle yaşadığı bağlanma deneyimleri ile ebeveyn olmadan önce ve sonraki süreçlerde çocuklarla olan etkileşimi önemli rol oynar. Her birey, yaşadığı kültür ve toplumun benimsediği çocuk bakımı, gelişimi ve ebeveynlik pratiklerine ilişkin değer ve uygulamaları sosyalleşme sürecinde özümser ve ebeveynliğe ilişkin şemalar oluşturur. Ebeveynlerin öz yeterlik inancının gelişimini, bu oluşturulan şemalar ve ebeveynlik rolüne ilişkin bilişsel ve davranışsal hazırbulunuşluk düzeyi de etkiler (Bojczyk, Haverback ve Pae, 2018; Coleman ve Karraker, 1997). Ebeveynlerin öz yeterliğinin gelişimi bebeğin özellikleri, ebeveynlik özellikleri ve bebekleriyle olan ilişkinin kalitesinden de etkilenir. Çocuğa yeni bilişsel deneyimler öğretene ve ona bu deneyimleri sağlayan ebeveyn duyarlılığı bağlamında ortaya çıkar ve devam eder. Ebeveynler bebek/çocuklarının ihtiyaçlarına doğru şekilde ve zamanında karşılık verdiğinde öz yeterlikleri gelişir ve bu ilişki içinde devam eder (Sroufe'den aktaran Heinicke, 2002, s. 367).

İlgili alanyazında (Bojczyk vd., 2018; Coleman ve Karraker, 1997; Liu, Lu ve Holmes, 2019) ebeveynlik öz yeterliğinin, ebeveynlik deneyiminden elde edilen zevk derecesinin yanı sıra çocuğa sağlanan bakım kalitesini de doğrudan etkilediği belirtilmektedir. Ayrıca ebeveynlik öz yeterliğinin, çocuğun mizacı, sağlanan sosyal destek ve eş desteği ve stres, depresyon gibi duygu durumları, ebeveyn yetkinliği ve memnuniyeti ile ilgili olarak incelenen bazı temel değişkenlerin güçlü bir aracısı olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin öz yeterlik inancı, çok arzulanan sonuçların imkânsız olduğu ve olumsuz olayların kaçınılmaz olduğu beklentileri olarak tanımlanan ve depresyona yol açan umutsuzluk duygusunu da etkiler (Abramson vd.'den aktaran Coleman ve Karraker, 1997). Ebeveynler çocuk yetiştirme becerileri ve yeterlikleri ile ilgili umutsuzluk duygusu yaşayabilirler. Bu durumda, ebeveynler kendilerini ümitsiz hissederler ve yaşadıkları sıkıntıyı aşmak için hiçbir

çözümün olmadığına inanırlar. Bu duruma inanan ebeveynler, çocuklarının gelişimini olumlu yönde etkileyebilecek yetenek ve potansiyele sahipken, bunu gerçekleştirebilecek davranışlarda etkin bir şekilde yer almazlar. Hem umutsuzluk duygusu hem de depresyon, düşük öz yeterlik inancında etkin rol oynar. Ebeveyn öz yeterliği genellikle, çocuk gelişimi ve buna yönelik sağlanan bakım hizmetleri konusunda yeterli bilgi sahibi olma, bu bilgileri uygulama becerisine sahip olma, çocukların gelişimini ve davranışlarını olumlu yönde etkileyebilecek inanca sahip olma değişkenleri ile yakından ilişkilidir (Albanese, Russo ve Geller, 2019; Coleman ve Karraker, 1997, 2003; Mouton, Loop, Stiévenart ve Roskam, 2018).

Yürüme dönemindeki çocukların ebeveynlerinin öz yeterliği, çocuğun özerkliğini kazanma süreci ve çocuğun ebeveynlere bağlılık duygusu içindeyken akranlarıyla etkileşime girme isteklerini dengeleme zorluğuyla yüz yüzedir (Coleman vd., 2002). İlgili alanyazında (Conrad, Gross, Fogg ve Ruchala, 1992; Jones ve Prinz, 2005; Morawska, Winter ve Sanders, 2009; Mouton vd., 2018; Sanders ve Woolley, 2005), ebeveynlerin yüksek düzeyde öz yeterliğe sahip olmasının, çocuklarına bakım verme ve çocuklarıyla kurduğu etkileşimin kalitesinin artmasıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, ebeveynler çocuklarıyla etkili etkileşim kurdukça ve ebeveynlik becerilerinde yeterlikleri arttıkça kendilerine olan güvenleri de artar. Coleman vd. (2002) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlik becerilerinde öz yeterlik düzeyinin yüksek olması bir ve üç yaş arasındaki çocuklarının gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alanyazında (Elibol, Mağden ve Alpar, 2007; Van Rijen vd., 2014; van Garderen, 2020) çocukların erken çocukluk, orta çocukluk dönemi gibi diğer gelişim dönemleri kıyaslandığında yeni yürümeye başlayan dönemdeki çocukların ebeveynlerinin öz yeterlik inancıyla ilgili çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Oysaki özellikle ebeveynlerin öz yeterlikleri bu dönemde baskı altındadır. Çünkü yeni yürümeye başladıkları dönemde çocuklar özerklik kazanmaya başladıkları için daha fazla inatçı ve zorlayıcı davranışlar sergilerler. Ebeveynler ise çocuklarına uyum sağlamaya çalışırken çocuklarının davranışlarını daha fazla kontrol etmeye başlarlar. Tüm bunlar göz önüne alındığında, ebeveyn-çocuk çatışmasının bu dönemde sıklıkla görülmesi ve ebeveynlerin uzman desteğine ihtiyaç duyması şaşırtıcı değildir (Laible, Panfile ve Makariev, 2008; van Garderen, 2020). Bu bağlamda, yürüme döneminde çocuğa sahip ebeveynlerin öz yeterliğine ilişkin daha fazla çalışmanın yapılması ve nitelikli ölçme araçlarının ilgili alanyazına kazandırılması önemli görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu çalışmada, 24-48 aylık çocuğa sahip ebeveynlere yönelik Van Rijen vd. (2014) tarafından geliştirilen Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun (SEPTI) Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, bir ölçek uyarlama çalışmasıdır. Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nu Türk kültürüne uyarlama çalışmaları için nicel yöntem kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde yaşayan 24-48 aylık çocuğa sahip 214 anne oluşturmuştur. İlgili alanyazında (Myers, Ahn ve Jin, 2011) 200 ve üzeri örneklem sayısının doğrulayıcı faktör analizi yapılması için uygun olduğu belirtilmektedir. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde ölçüt örnekleme yolu kullanılmıştır. Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e (2013) göre, ölçüt örneklemede; gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulup örneklem için belirlenen ölçütü karşılayanlar örnekleme alınır. Bu doğrultuda ölçüt olarak araştırmaya dahil edilen annelerin çocuklarının anne ve babası ile yaşaması, çocukların yaşlarının 24-48 ay arasında olması ve normal gelişim göstermesi belirlenmiştir. Annelere, uygulama izni alınan Ankara Halk Sağlığı Müdürlüğüne bağlı Keçiören ilçesindeki beş Aile Sağlığı Merkezi kayıtları doğrultusunda ulaşılmıştır. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	Çalışma Grubu (n=214)		
	n	%	
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	96	44,86
	Erkek	118	55,14
Çocuğun Yaşı	24-28ay	47	21,96
	29-33 ay	41	19,16
	34-38 ay	43	20,09
	39-43 ay	23	10,75
	44-48 ay	60	28,04
Anne Yaş	20-30 yaş	56	26,17
	31-35 yaş	100	46,73
	36-40 yaş	44	20,56
	41 yaş ve üzeri	14	6,54
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul mezunu	3	1,40
	Ortaokul mezunu	11	5,14
	Lise mezunu	47	21,96
	Ön lisans mezunu	28	13,08
	Lisans mezunu	93	43,46
	Yüksek lisans mezunu	29	13,55
Anne Çalışma Durumu	Doktora mezunu	3	1,40
	Çalışıyor	143	66,82
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	Çalışmıyor	71	33,18
	1	108	50,47
	2	82	38,32
	3 ve üzeri	24	11,21

Tablo 1 incelendiğinde, annelerin çocuklarının %55,14'ünün (n = 118) erkek, %44,86'sının (n = 96) kız olduğu, çocukların yaşlarının ise %21,96'sının (n = 47) 24-28 ay, %19,16'sının (n = 41) 29-33 ay, %20,09'unun (n = 43) 34-38 ay, %10,75'inin (n = 23) 39-43 ay, %28,04'ünün (n = 60) ise 44-48 ay olduğu görülmektedir. Annelerin, %26,17'sinin (n = 56) 20-30 yaş aralığında, %46,73'ünün (n = 100) 31-35 yaş aralığında, %20,56'sının (n = 44) 36-40 yaş aralığında, %6,54'ünün (n = 14) ise 41 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Annelerin öğrenim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %1,40'ının (n = 3) ilkokul mezunu, %5,14'ünün (n = 11) ortaokul mezunu, %21,96'sının (n = 47) lise

mezunu, %13,08'inin (n = 28) ön lisans mezunu, %43,46'sının (n = 93) lisans mezunu, %13,55'inin (n = 29) yüksek lisans mezunu ve %1,40'nun (n = 3) doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Annelerin %66,82'sinin (n = 143) çalıştığı, %33,18'inin (n = 71) çalışmadığı görülmektedir. Ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı incelendiğinde ise, %50,47'sinin (n = 108) bir çocuğa, %38,32'sinin (n = 82) iki çocuğa, %11,21'nin (n = 24) üç ve daha üzeri çocuğa sahip olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Ebeveynlik Becerilerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu ve annelerin yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, çocukların yaş ve cinsiyet bilgilerini içeren kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir.

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu (Short Form of the Self-Efficacy for Parenting Tasks Index-Toddler Scale [SEPTI-TS]):

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği'nin (Self-efficacy for Parenting Tasks Index-Toddler Scale) orijinali Emde (1989) tarafından geliştirilmiş, Zeanah (1997) tarafından gözden geçirilip yeniden düzenlenmiştir. Ölçek, bir ile üç yaş arasındaki çocukların anne-babalarının öz yeterliklerini ölçmeye yönelik 53 sorudan ve yedi alt boyuttan oluşmaktadır (aktaran Coleman ve Karraker, 2003). Ölçeğin kısa formu Van Rijen vd. (2014) tarafından yeni doğan ve dört yaş arasındaki çocukların anne-babalarının öz yeterliklerini ölçmeye yönelik yeniden düzenlenmiştir. Ebeveynlik Becerilerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu ilgi-bakım (f = 7), disiplin (f = 6), oyun (f = 7) ve rutin (f = 6) olmak üzere dört alt boyut ve 26 maddeden oluşmaktadır. Her bir madde, "kesinlikle katılıyorum"dan "hiç katılmıyorum"a doğru giden 6'lı likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmektedir. Toplam puanlar 26 ile 156 arasında değişmekte olup yüksek puanlar güçlü öz yeterliği göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı değeri; ilgi-bakım alt boyutu için .82, disiplin alt boyutu için .79, oyun alt boyutu için .80, rutin alt boyutu için ise .79 hesaplanmıştır. Genel olarak, dört alt ölçek yüksek güvenirlik göstermiş olup ölçeğin geneline ilişkin ise .88 Cronbach Alpha katsayısı değeri elde edilmiştir.

İşlem

Bu araştırmada gerçekleştirilen uyarılama çalışmasında Hambleton ve Patsula'nın (1999) ölçek uyarılama sürecine ilişkin ilkeleri takip edilerek sürecin mantıksal ve sistematik bir düzen içinde gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçeye uyarlanması için ölçeği geliştiren araştırmacılardan öncelikle (Van Rijen vd., 2014) izin alınmıştır. İzin sonrasında ölçme aracının Türkçeye çevrilmesi sürecine geçilmiştir. Uyarılama çalışmasına ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevrilmesiyle başlamış olup, dilsel eşdeğerlik, uzman görüşü alma ve ön pilot çalışmalarıyla esas uygulama öncesi ölçeğin Türkçe formuna son hali verilmiştir.

Düzenlenen ölçek esas çalışma için, 214 katılımcıdan oluşan bir çalışma grubuna uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinden analizler yürütülmüştür. Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği

Kısa Formu'nun dört faktörden oluşan özgün faktöriyel yapısının geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Faktör yük değerlerinin yanı sıra model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Bu ölçeğin uyarlama çalışmasında mutlak uyum kategorisinde yer alan Ki-kare, parsimony düzeltme kategorisinde yer alan yaklaşık hataların karekökü (RMSEA) ve karşılaştırmalı uyum kategorisinde yer alan karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI), iyilik uyum indeksi (GFI) ve düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (AGFI) ile incelenmiştir. İlgili literatürde GFI, AGFI, NNFI ve CFI değerlerinin 0.90 ve üzeri olması, RMSEA değerinin ise 0.10'dan düşük olması modelin gerçek verilerle uyumu için birer ölçüt olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile %27'lik alt ve %27'lik üst grup yöntemine dayalı madde analizleri incelemeleri Mann-Whitney U Testi kullanılarak yapılmıştır.

Etik Konular

Uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için ilk olarak ölçeği geliştiren araştırmacılardan (Van Rijen vd., 2014) izin alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Kuruluna başvurulmuş ve 10/02/2018 tarih ve E.24858 sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul izni sonrasında Ankara Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü (49654233-604.02 sayılı), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığından da (93106719-605.01-E31913 sayılı) gerekli yazılı izinler alınmıştır. Araştırma sürecinde uygulamaya gidilen Aile Sağlığı Merkezleri ile Gündüz Bakımevi ve Kreşlerin yönetimi ile öncelikle konuşulmuş, araştırma izinleri gösterilmiş ve çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma boyunca katılımcıların gönüllülük esasına göre hareket edilmiş ve katılımcılara aydınlatılmış onam formu doldurtularak yazılı izinleri alınmıştır. Araştırmaya katılmak isteyen annelere ölçek hakkında bilgi verilmiş ve ölçekleri doldurmaları sağlanmıştır. Her uygulama 10-15 dakika sürmüştür. Uygulama sırasında annelerin çocuklarıyla birlikte araştırmacı, çocuk şarkıları söylemiş, parmak oyunu ve çeşitli balon oyunları oynamıştır. Bu esnada, annenin ölçeği daha sağlıklı ve verimli şekilde doldurması sağlanmıştır. Her annenin çocuğuna balonlar hediye edilmiş ve araştırmaya katıldıkları için teşekkür edilmiştir. Çalışma grubuna ait veriler, annelerin kimliklerini gizlemek amacıyla kod isimler verilerek dosyalanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun uyarlama çalışmalarında gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Geçerlik Çalışmaları

Ölçeğin geçerlik çalışmaları için dil geçerliği, kapsam geçerliği ve yapı geçerlik çalışmaları yürütülerek geçerlik kanıtları sağlanmıştır. Yapılan çalışmalara başlıklar halinde yer verilmiştir.

Dil Geçerliği:

Ölçme aracı alana ve dile hâkim üç dil uzmanı tarafından ayrı ayrı İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Çeviri işlemi tamamlandıktan sonra yapılan çeviriler karşılaştırılarak ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe form yabancı dil uzmanı ile okul öncesi eğitim alanında yabancı dili çok iyi düzeyde olan iki uzman tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Orijinal ölçme aracı ile geri çeviri karşılaştırılmış, Türkçe çevirinin sonucu ile orijinal metnin çevirisi yapıldığında aynı sonucun alınmasına dikkat edilmiştir. Çeviri maddelerde anlamsal farklılığa yol açacak bir fark gözlenmemiş ve maddelerin eş değeri kabul edilmiştir. Oluşturulan Türkçe formda yer alan her bir maddenin uygulama yapılacak hedef kitlenin özelliklerini dikkate alarak gelişimsel özelliklere ve kültürel değerlere uygunluğunun incelenmesi çocuk gelişimi ve eğitimi alanında öğretim elemanı olan beş uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda ölçek formunda, kültürel farklılıklardan kaynaklanan ifadelerin anlaşılmasını sağlama, çeviri cümlelerinin basit, sade ve anlaşılır olması, yabancı özel isimler yerine Türkçe özel isimler kullanma gibi gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Nihai oluşturulan form, Eğitimde Ölçme Değerlendirme Anabilim dalındaki uzman tarafından ölçtüğü özellik bakımından, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim dalındaki uzman tarafından ise çeviri maddelerde yer alan ifadelerin anlaşılabilirliği, cümle yapısına uygunluğu, imla kuralları ve noktalama işaretleri açısından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda forma son hali verilmiş ve beş anneye ön pilot uygulama yapılmıştır. Ön pilot çalışmasının gerçekleştirilmesinin amacı, formda yer alan maddelerin anlaşılabilirliği varsa anlaşılmayan bölümlerin belirlenmesi, formdaki ifadelerin oyundaki davranışları karşılayıp karşılamadığını belirlemektir. Yapılan ön pilot çalışma sonucunda anlaşılmayan bir maddenin olmadığına karar verilmiş ve formun Türkçe çevirisi gerçekleştirilmiştir.

Kapsam Geçerliği:

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu kapsam geçerliği için uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerine dayalı inceleme yapmak için Lawshe (1975) tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranları ve kapsam geçerlik indeksi kullanılmıştır. Geçerlik test puanlarının yorumlanmasına temel oluşturan çıkarımların uygunluk ve yeterliğinin kuramsal ve deneysel kanıtlar tarafından desteklenme derecesinin değerlendirilmesine ilişkin bir süreçtir (Kane, 2013). Lawshe tekniğini kullanmak için en az beş kişiden oluşan bir uzman grubuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada yedi kişilik uzman grubu oluşturulmuştur. Hazırlanan aday ölçek formu uzman görüşlerine sunulmuş, uzmanlardan her bir maddeyi “uygun”, ve “uygun değil” şeklinde değerlendirmesi istenmiştir. Kapsam geçerliğinin incelenmesi için uzmanlardan hem gelişimsel hem de kültürel uygunluk açısından görüş alınmıştır. Elde edilen bu derecelendirmelere göre her bir madde için kapsam geçerlik oranları elde edilmiştir. Kapsam geçerlik oranı söz konusu

madde için “uygun” görüşünü belirten uzman sayısının toplam uzman sayısının yarısına oranının bir eksiği olarak hesaplanmaktadır. Elde edilen kapsam geçerlik oranlarının anlamlı olup olmadığı Veneziona ve Hooper (1997) tarafından oluşturulan kapsam geçerlik ölçütüne göre değerlendirilmektedir. Bu çalışmada uzman sayısı yedi olduğu için 0,99 ölçüt olarak ele alınmış ve bu değer üstünde kapsam geçerlik oranına sahip maddeler anlamlı kabul edilmiştir. Kapsam geçerliği için elde edilen bu kanıtlar gerçekte yapı geçerliğine hizmet etmektedir (Kane, 2013; Messick, 1995). Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu’nun maddelerine ilişkin kapsam geçerlik oranları ve her bir boyuta ilişkin kapsam geçerlik indeksleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu’nun Kapsam Geçerlik Oranları ve Her Bir Boyuta İlişkin Kapsam Geçerlik İndeksleri

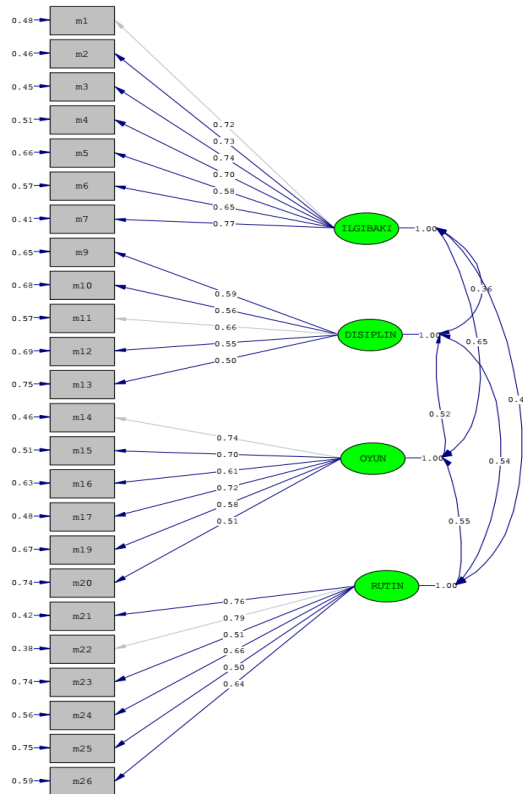
Alt Boyut	Ebeveynlik Görevlerinde Öz yeterlik	Gelişimsel		Kapsam Geçerlik Oranı (KGO)	Madde Uyuşma Düzeyi (%)	Kültürel		Kapsam Geçerlik Oranı (KGO)	Madde Uyuşma Düzeyi (%)
		Uygun	Uygun Değil			Uygun	Uygun Değil		
İlgi-Bakım	Madde 1	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 2	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 3	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 4	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 5	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 6	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 7	7	0	1	100	7	0	1	100
Kapsam Geçerlik İndeksi					1	1			
Disiplin	Madde 8	7	0	1	100	6	1	0,71	71
	Madde 9	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 10	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 11	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 12	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 13	7	0	1	100	7	0	1	100
Kapsam Geçerlik İndeksi					1	0,95			
Oyun	Madde 14	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 15	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 16	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 17	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 18	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 19	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 20	7	0	1	100	7	0	1	100
Kapsam Geçerlik İndeksi					1	1			
Rutin	Madde 21	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 22	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 23	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 24	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 25	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 26	7	0	1	100	7	0	1	100
Kapsam Geçerlik İndeksi					1	0,95			
Uzman Sayısı					7				
Kapsam Geçerlik Ölçütü					0,99	0,99			
Toplam Kapsam Geçerlik İndeksi					1	0,98			

Tablo 2 incelendiğinde, disiplin alt boyutunda yer alan madde 8’in kapsam geçerlik oranının 0,71 olduğu ve anlamlılık ölçütünün altında kaldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra diğer maddelerin

ise ilgili boyutu temsil etme durum için bütün uzmanların ortak görüşe vardığı ve kapsam geçerlik oranlarının 1 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapı Geçerliği:

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun yapı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Uzman görüşlerinin yanı sıra mevcut kuramsal yapının doğrulanması amacıyla doğrulayıcı faktör analizi ile istatistiksel olarak da kanıt sağlanmıştır (Brown, 2015). Bu amaç doğrultusunda, dört alt boyutu olan ölçekte her bir maddenin bahsedilen ilgili alt boyutta temsil edilip edilmediğine ilişkin incelemeler yapılmıştır. DFA analizlerinin yapılmasında "ağırlıklandırılmamış en küçük kareler" kestirim yönteminden faydalanılmıştır. Dört boyutlu bir yapı olan ölçeğin DFA analizi sonucunda, disiplin alt boyutunda yer alan madde 8'in standartlaştırılmış faktör yükünün 0,02 olduğu; oyun alt boyutunda yer alan madde 18'in standartlaştırılmış faktör yükünün ise 0,25 olduğu görülmüştür. Bu maddelerin ilgili boyuta yüklenme derecesinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2006). Bu doğrultuda bu maddeler ölçekten çıkarılarak doğrulayıcı faktör analizi tekrarlanmıştır. Elde edilen dört alt boyutlu doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde maddelerin standartlaştırılmış faktör yük değerlerinin 0,50-0,79 aralığında değiştiği (Şekil 1) ve bu faktör yüklerinin ilgili boyutları temsil etme derecesinin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hair vd., 2006).

Şekil 1. Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu Maddelerinin Standardize Edilmiş Faktör Yük Değerleri

Faktör yük değerlerini yanı sıra gene model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Model uyumunun değerlendirilmesinde her bir kategoriden en az bir indeks raporlanmıştır (Brown, 2015). Bu ölçeğin uyarlama çalışmasında mutlak uyum kategorisinde yer alan Ki-kare, parsimony düzeltme kategorisinde yer alan yaklaşık hataların karekökü RMSEA ve karşılaştırmalı uyum kategorisinde yer alan karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI), iyilik uyum indeksi (GFI) ve düzeltilmiş iyilik uyum indeksinden (AGFI) faydalanılmıştır. Ölçeğin genel uyumuna ilişkin indeksler tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'na ilişkin DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum İndeksleri

<i>Ki kare</i>	<i>Sd</i>	<i>Kikare/sd</i>	<i>RMSEA</i>	<i>CFI</i>	<i>NNFI</i>	<i>GFI</i>	<i>AGFI</i>
660,93	246	2,69	0,077	0,94	0,93	0,95	0,94

Tablo 3'te görüldüğü üzere Ki-karenin serbestlik derecesine bölümüne ilişkin değer 3,84'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu değer mükemmel uyuma işaret etmektedir (Kline, 2005). RMSEA değeri incelendiğinde bu değer 0,077 olduğu ve iyi uyuma işaret ettiği görülmektedir (Brown, 2015; Jöreskog ve Sörbom, 1993). Son olarak karşılaştırmalı uyum indekslerinden GFI değerinin 0,95 olduğu ve mükemmel uyuma işaret ettiği; CFI, NNFI ve AGFI değerlerinin ise 0,90'ın üzerinde olduğu ve iyi uyuma işaret ettiği görülmektedir (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Üç farklı uyum kategorisinde yer alan uyum indekslerine göre modelin veriye uyum sağladığı ve dört boyutlu 24 maddeli yapının doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Güvenirlik Çalışması

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile %27'lik alt ve %27'lik üst grup yöntemine dayalı madde analizleri gerçekleştirilerek incelemeler yapılmıştır.

Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı:

Ölçüm sonuçlarının güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla ilk olarak Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısından faydalanılmıştır. Ölçek dört alt boyuttan oluştuğu için öncelikle her bir boyut için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve sonrasında tabakalı Cronbach Alpha formülü kullanılarak ölçeğin geneline ilişkin güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre Cronbach Alpha katsayısının ölçeğin ilgi-bakım alt boyutuna ilişkin 0,90; disiplin alt boyutuna ilişkin 0,70; oyun alt boyutuna ilişkin 0,81 ve rutin alt boyutuna ilişkin ise 0,80 olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin tabakalı Cronbach Alpha katsayısı ise 0,91 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, ölçeğin disiplin alt boyutuna ilişkin güvenilirlik katsayısının orta düzeyde; ölçeğin diğer alt boyutlarına ve ölçeğin geneline ilişkin güvenilirlik katsayılarının ise yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Salvucci, Walter, Conley, Fink ve Saba, 1997, s. 115). Bu sonuçlar, ölçeğin iç

tutarlık katsayılarının anlamlı düzeyde olduğunu göstererek ebeveynlerin öz yeterlik düzeyini belirlemede güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

%27'lik Alt ve %27'lik Üst Grup Yöntemine Dayalı Madde Analizi:

İç tutarlılık katsayısının hesaplanmasının yanı sıra %27'lik alt ve %27'lik üst grup yöntemine göre madde bazında güvenilirlik incelemeleri yapılmıştır. Toplam puan temel alınarak oluşturulan %27'lik alt ve %27'lik üst gruplarının maddelere verdikleri yanıtların birbirinden farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu incelemelerde maddelerin üst grubun lehine anlamlı farklılık göstermesi beklenilmektedir. Üst grubun lehine anlamlı farklılığın olması ise maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2014). Bu amaç doğrultusunda bağımsız örneklem t testinin kullanılması amaçlanmış ancak normallik varsayımı sağlanmadığı için bu istatistiksel tekniğin non-parametrik karşılığı olan Mann Whitney U testi ile maddelerin %27'lik alt ve %27'lik üst gruba göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Boyut bazında ele alınan bu incelemelere ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde, her bir boyut altında yer alan her bir maddenin %27'lik alt ve %27'lik üst gruba göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkla sonuçlandığı ve bu farklılığın da üst grubun lehine olduğu görülmektedir. Farkın anlamlı ve istendik yönde olması ise söz konusu ölçüm sonuçlarına ilişkin iç tutarlılığın yüksek olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014).

Tablo 4. Alt ve Üst %27'lik Gruplara Göre İlgî-Bakım, Disiplin, Oyun ve Rutin Alt Boyutlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>	
<i>İlgî-Bakım</i>	M1	Alt %27	58	37,81	2193,00	-7,675	.000***
		Üst %27	58	79,19	4593,00		
	M2	Alt %27	58	32,71	1897,00	-8,981	.000***
		Üst %27	58	84,29	4889,00		
	M3	Alt %27	58	33,89	1965,50	-8,876	.000***
		Üst %27	58	83,11	4820,50		
	M4	Alt %27	58	37,41	2169,50	-7,866	.000***
		Üst %27	58	79,59	4616,50		
	M5	Alt %27	58	34,59	2006,50	-8,049	.000***
		Üst %27	58	82,41	4779,50		
	M6	Alt %27	58	34,06	1975,50	-8,226	.000***
		Üst %27	58	82,94	4810,50		
	M7	Alt %27	58	34,26	1987,00	-8,697	.000***
		Üst %27	58	82,74	4799,00		
<i>Disiplin</i>	M9	Alt %27	58	33,02	1915,00	-8,373	.000***
		Üst %27	58	83,98	4871,00		
	M10	Alt %27	58	33,42	1938,50	-8,258	.000***
		Üst %27	58	83,58	4847,50		
	M11	Alt %27	58	36,16	2097,00	-7,373	.000***
		Üst %27	58	80,84	4689,00		
	M12	Alt %27	58	34,31	1990,00	-8,023	.000***
	Üst %27	58	82,69	4796,00			
M13	Alt %27	58	35,97	2086,50	-7,519	.000***	
	Üst %27	58	81,03	4699,50			

Oyun	M14	Alt %27	58	32,20	1867,50	-8,952	.000***
		Üst %27	58	84,80	4918,50		
	M15	Alt %27	58	30,59	1774,00	-9,397	.000***
		Üst %27	58	86,41	5012,00		
	M16	Alt %27	58	32,78	1901,00	-8,610	.000***
		Üst %27	58	84,22	4885,00		
Rutin	M17	Alt %27	58	30,70	1780,50	-9,618	.000***
		Üst %27	58	86,30	5005,50		
	M19	Alt %27	58	35,28	2046,00	-7,645	.000***
		Üst %27	58	81,72	4740,00		
	M20	Alt %27	58	36,69	2128,00	-7,202	.000***
		Üst %27	58	80,31	4658,00		
	M21	Alt %27	58	31,95	1853,00	-8,876	.000***
		Üst %27	58	85,05	4933,00		
	M22	Alt %27	58	33,43	1939,00	-8,455	.000***
		Üst %27	58	83,57	4847,00		
	M23	Alt %27	58	36,48	2116,00	-7,267	.000***
		Üst %27	58	80,52	4670,00		
Rutin	M24	Alt %27	58	31,52	1828,00	-8,927	.000***
		Üst %27	58	85,48	4958,00		
	M25	Alt %27	58	34,10	1978,00	-8,133	.000***
		Üst %27	58	82,90	4808,00		
	M26	Alt %27	58	34,60	2007,00	-7,904	.000***
		Üst %27	58	82,40	4779,00		

*** p<.001

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bir takım çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Çalışmalara öncelikle ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevrilmesiyle başlanmıştır. Ölçeğin dil geçerliği çalışması için alınan uzman görüşleri sonrasında çeviri maddelerde anlamsal farklılığa yol açacak bir fark gözlenmemiş ve maddelerin eş değeri kabul edilmiştir. Kapsam geçerliği çalışmalarında, uzman görüşlerine dayalı inceleme yapmak için Lawshe (1975) tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranları ve kapsam geçerlik indeksi kullanılmıştır. Bu çalışmada yedi kişilik uzman grubu oluşturulmuş ve kapsam geçerliğinin incelenmesi için uzmanlardan hem gelişimsel hem de kültürel uygunluk açısından görüş alınmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, disiplin alt boyutunda yer alan madde 8'in kapsam geçerlik oranının 0,71 olduğu ve anlamlılık ölçütünün altında kaldığı belirlenmiş, diğer maddelerin ise ilgili boyutu temsil etme durumu için bütün uzmanların ortak görüşe vardığı ve kapsam geçerlik oranlarının bir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun dört faktörden oluşan özgün faktöriyel yapısının geçerliği Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Dört boyutlu bir yapı olan ölçeğin DFA analizi sonucunda disiplin alt boyutunda yer alan madde 8'in standartlaştırılmış faktör yükünün 0,02 olduğu; oyun alt boyutunda yer alan madde 18'in standartlaştırılmış faktör yükünün ise 0,25 olduğu görülmüştür. Bu maddelerin ilgili boyuta yüklenme derecesinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hair vd., 2006). Bu doğrultuda bu maddeler ölçekten çıkarılarak

doğrulayıcı faktör analizi tekrarlanmıştır. Elde edilen dört alt boyutlu doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde maddelerin standartlaştırılmış faktör yük değerlerinin 0,50-0,79 aralığında değiştiği ve bu faktör yüklerinin ilgili boyutları temsil etme derecesinin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değerlere göre, ölçekteki maddelerin her birinin 0,40 değerinin üstünde olması ölçekteki her bir maddenin ilgili olduğu alt boyut ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu ve maddenin güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir (Brown, 2015; Kline, 2005). Bu sonuçlar doğrultusunda, ölçek maddelerinin her biri için çok iyi değer olarak değerlendirilen korelasyon katsayılarının elde edildiği söylenebilir. Faktör yük değerlerinin yanı sıra model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda Ki-karenin serbestlik derecesine bölümüne ilişkin değer ($\chi^2 = 2,69$; $sd = 246$) olduğu; diğer karşılaştırmalı uyum indeksleri değerlerinin $RMSEA = 0,077$; $CFI = 0,94$; $NNFI = 0,93$; $GFI = 0,95$ ve $AGFI = 0,94$ olduğu belirlenmiştir. Ki-karenin serbestlik derecesine bölümüne ilişkin değer 3,84'ten küçük olması modelin mükemmel uyumuna işaret etmektedir (Kline, 2005). İlgili literatürde de, GFI , $AGFI$, $NNFI$ ve CFI değerlerinin 0,90 ve üzeri olması ve $RMSEA$ değerinin ise 0,10'dan düşük olması modelin gerçek verilerle uyumu için birer ölçüt olarak kabul edilmektedir (Brown, 2015; Hooper vd., 2008; Jöreskog ve Sörbom, 1993). Bu doğrultuda sonuçlar, modelin veriye uyum sağladığı ve dört boyutlu 24 maddeli yapının doğrulandığını göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile %27'lik alt ve %27'lik üst grup yöntemine dayalı madde analizleri gerçekleştirilerek incelemeler yapılmıştır. Ölçeğin dört alt boyutunun her biri için öncelikle Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve sonrasında tabakalı Cronbach Alpha formülü kullanılarak ölçeğin geneline ilişkin güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara, göre Cronbach Alpha katsayısının ölçeğin ilgi-bakım alt boyutuna ilişkin 0,90; disiplin alt boyutuna ilişkin 0,70; oyun alt boyutuna ilişkin 0,81 ve rutin alt boyutuna ilişkin ise 0,80 olduğu görülmüştür. Ölçeğin geneline ilişkin tabakalı Cronbach Alpha katsayısı ise 0,91 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin orijinal formundaki (Van Rijen vd., 2014) Cronbach Alpha katsayısı değerleri incelendiğinde, ilgi-bakım alt boyutu için .82, disiplin alt boyutu için .79, oyun alt boyutu için .80, rutin alt boyutu için ise .79 hesaplanmış olup ölçeğin geneline ilişkin ise .88 Cronbach Alpha katsayısı değeri elde edildiği görülmüştür. Bu açıdan orijinal formdaki Cronbach Alpha katsayısı değerleri ile yapılan bu çalışmada elde edilen değerlerin birbiri ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu sonuç, hem orijinal ölçeğin uygulandığı Hollanda'daki grupta hem de Türkiye'deki grupta yakın güvenilirlik değerleri bulunduğunu göstermektedir. Çalışmada iç tutarlılık katsayısının yanı sıra %27'lik alt ve %27'lik üst grup yöntemine göre madde bazında güvenilirlik incelemeleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, her bir boyut altında yer alan her bir maddenin %27'lik alt ve %27'lik üst gruba göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkla sonuçlandığı ve bu

farklılığın da üst grubun lehine olduğu belirlenmiştir. İlgili alanyazında, üst grubun lehine anlamlı farklılığın olması maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2014).

Araştırmada Ebeveynlik Görevlerinde Öz Yeterlik Ölçeği Kısa Formu'nun geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin yapılan çalışmalar doğrultusunda, ölçeğin 4 alt boyut ve 24 madde olarak Türk kültürüne uyarlandığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, ölçeğin iki ve dört yaş arasındaki çocukların anne-babalarının öz yeterliklerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve ileride yapılacak araştırmalarda kullanılmasının uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla birlikte, araştırmadan elde edilen bulgular yalnızca Ankara ili örneklemini ve 24-48 aylık çocuğu olan ebeveynlerden elde edilen veriler ile sınırlıdır. Bu doğrultuda, ölçeğin farklı illerde yaşayan ve daha geniş yaş aralığındaki çocuklara sahip ebeveynlerin oluşturduğu örneklemler üzerinde uygulanarak Türkiye'deki standart normların belirlenebilmesine yönelik çalışmalar planlanabilir. Yapılan bu araştırmada ölçeğin geçerlik çalışmalarına ilişkin yapı ve kapsam geçerliğine bakılmıştır, ileride yapılacak çalışmalarda ölçeğin ölçüt bağımlı ve eş zaman geçerliklerini de kapsayan çalışmalar planlanabilir.

Kaynaklar

- Albanese, A. M., Russo, G. R. & Geller, P. A. (2019). The role of parental self-efficacy in parent and child well-being: A systematic review of associated outcomes. *Child: Care, Health and Development*, 45(3), 333-363. doi: [10.1111/cch.12661](https://doi.org/10.1111/cch.12661)
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: Freeman.
- Binda, W. & Crippa, F. (2000). Parental self-efficacy and characteristics of mother and father in the transition to parenthood. C. Violato & E. Oddone-Paolucci (Ed.), *The changing family and child development* içinde (s. 117–131). Aldershot: Ashgate.
- Bojczyk, K. E., Haverback, H. R. & Pae, H. K. (2018). Investigating maternal self-efficacy and home learning environment of families enrolled in Head Start. *Early Childhood Education Journal*, 46(2), 169-178. doi: [10.1007/s10643-017-0853-y](https://doi.org/10.1007/s10643-017-0853-y)
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York, NY: Guilford.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Coleman, P. & Karraker, K. (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal*, 24(2), 126-148. doi: [10.1002/imhj.10048](https://doi.org/10.1002/imhj.10048)

- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (1997). Self efficacy and parenting quality findings and future applications. *Developmental Review, 18*, 47-85. doi: [10.1006/drev.1997.0448](https://doi.org/10.1006/drev.1997.0448)
- Coleman, P. K., Trent, A., Bryan, S., King, B., Rogers, N. & Nazır, M. (2002). Parenting behavior mothers' self-efficacy beliefs and toddler performance on Bayley scales of infant development. *Early Child Development and Care, 172*(2), 123-140. doi: [10.1080/03004430210888](https://doi.org/10.1080/03004430210888)
- Conrad, B., Gross, D., Fogg, L. & Ruchala, P. (1992). Maternal confidence, knowledge, and quality of mother-toddler interactions: A preliminary study. *Infant Mental Health Journal, 13*(4), 353-362. doi: [10.1002/1097-0355](https://doi.org/10.1002/1097-0355)
- Elibol, F., Mağden, D. & Alpar, R. (2007). Anne Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği'nin (1-3 yaş) geçerlik ve güvenilirliği. *Toplum Hekimliği Bülteni, 26*(3), 25-31.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6. b.). Upper Saddle River, NJ: Pearson University.
- Hambleton, R. K. & Patsula, L. (1999). *Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices*. <http://www.testpublishers.org/journal.html> sayfasından erişilmiştir.
- Heinicke, C. M. (2002). The transition to parenting. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Being and becoming a parent* içinde (s. 363-388). USA: Lawrence Erlbaum.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods, 6*(1), 53-60.
- Huisman, S. (2019). What you do matters: assessing parental self-efficacy after participation in a parent education program. *Journal of Psychological & Educational Research, 27*(1), 85-110. http://www.marianjournals.com/files/JPER_articles/JPER_27_1_2019/Huisman_JPER_2019_27_1_85_110.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Jones, T. L. & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review, 25*, 341-363. doi: [10.1016/j.cpr.2004.12.004](https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.12.004)
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: User's guide*. Chicago: Scientific Software.
- Kane, M. T. (2013). Validating the interpretations and uses of test scores. *Journal of Educational Measurement, 50*(1), 1-73. doi: [10.1111/jedm.12000](https://doi.org/10.1111/jedm.12000)
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2. b.). New York: The Guilford.
- Laible, D., Panfile, T. & Makariev, D. (2008). The quality and frequency of mother-toddler conflict: links with attachment and temperament. *Child Development, 79*, 426-443. doi: [10.1111/j.1467-8624.2007.01134.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01134.x)

- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563–575. <http://caepnet.org/~media/Files/caep/knowledge-center/lawshe-content-validity.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Liu, T., Lu, M. & Holmes, K. (2019). Co-parental self-efficacy and young child developmental outcomes among rural–urban migrant families. *Early Child Development and Care*, 189(11), 1800-1811. doi: [10.1080/03004430.2017.1412958](https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1412958)
- Messick, S. (1995). Validity of psychological assessment: Validation of inferences from persons' responses and performances as scientific inquiry into score meaning. *American Psychologist*, 50, 741-749. <https://psycnet.apa.org/buy/1996-10004-001> sayfasından erişilmiştir.
- Morawska, A., Winter, L. & Sanders, M. R. (2009). Parenting knowledge and its role in the prediction of dysfunctional parenting and disruptive child behaviour. *Child: Care, Health and Development*, 35(2), 217-226. doi: [10.1111/j.1365-2214.2008.00929.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2008.00929.x)
- Mouton, B., Loop, L., Stiévenart, M. & Roskam, I. (2018). Confident parents for easier children: A parental self-efficacy program to improve young children's behavior. *Education Sciences*, 8(3), 134. doi: [10.3390/educsci8030134](https://doi.org/10.3390/educsci8030134)
- Myers, N. D., Ahn, S. & Jin, Y. (2011). Sample size and power estimates for a confirmatory factor analytic model in exercise and sport: A Monte Carlo approach. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 82(3), 412-423.
- Salvucci, S., Walter, E., Conley, V., Fink, S. & Saba, M. (1997). *Measurement error studies at the national center for education statistics (NCES)*. Washington: U.S. Department of Education.
- Sanders, M. R. & Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development*, 31, 65-73. doi: [10.1111/j.1365-2214.2005.00487.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2005.00487.x)
- van Garderen, J. W. (2020). *Level of parental self-efficacy when raising toddlers*. (Master's thesis). <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/398376> sayfasından erişilmiştir.
- Van Rijen, E. H. M., Gasanova, N., Boonstra, A. M. & Huijding, J. (2014). Psychometric qualities of the Short Form of the Self-Efficacy for Parenting Tasks Index – Toddler Scale. *Child Psychiatry Human Development*, 45(4), 443-455. doi: [10.1007/s10578-013-0414-6](https://doi.org/10.1007/s10578-013-0414-6)
- Veneziano L. & Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1), 67-70.

Extended Summary

Self-efficacy is described as an individual's knowledge regarding a task and belief to succeed in skills necessary to complete this task and the performance exhibited. However, parental self-

efficacy (PSE) differs from this general description of self-efficacy, considering that self-efficacy is also related to one's beliefs regarding the competence in fulfilling tasks that are not peculiar to parenting. PSE refers to "beliefs regarding one's competence in performing parental tasks competently and effectively with the child during pregnancy and afterward" (Binda and Crippa, 2000; Van Rijen et al., 2014). An individual's attachment experiences with own parents and interaction with children before and after becoming a parent play a crucial role in PSE development (Coleman and Karraker, 1997). Self-efficacy of parents with toddlers is in a constant state of struggle in building the balance between their children's process of developing autonomy and their desire to interact with their peers while they feel the sense of attachment with their parents (Coleman, 2002). The related literature included a limited number of studies on self-efficacy beliefs of parents with toddlers compared to those on different developmental processes such as early childhood or middle childhood. However, PSE is, in particular, under pressure during this period because children exhibit more stubborn and challenging behaviors as they develop autonomy in this period of toddlerhood. On the other hand, parents start to control their children's behaviors more while accommodating themselves to their children. Considering all these, it is not surprising for the period of toddlerhood that the parent-child conflict frequently occurs and that parents need professional support (Laible, Panfile, and Makariev, 2008). Therefore, the present study aimed to adapt the short form of SEPTI-TS, developed by Van Rijen et al. (2014) for mothers with 24–48 months-old children, to Turkish.

The present study used the survey design, a quantitative model to adapt the short form of SEPTI-TS to the Turkish culture. A total of 214 mothers with 24–48 months-old children were the participants. The sample group was determined using the criterion sampling technique, a purposeful sampling technique. In this regard, mothers' sampling criteria were: having children whose age range 24–48 months and who display typical development and live with both parents. Necessary permissions for the implementation were granted from Ankara Public Health Directorate, and mothers were reached through the records of five family health centers in Keçiören, Ankara, affiliated to the directorate. The short form of SEPTI-TS (Van Rijen et al., 2014) and a personal information form that involve maternal information of age, education level, working status, the number of children they have, and children's age and gender were used to collect data. SEPTI was initially developed by Emde (1989) and revised by Zeanah (1997). Van Rijen et al. (2014) created the short form of the scale to measure the self-efficacy of parents of children from newborns to children with the age of four. The short form of SEPTI-TS consisted of 26 items in four sub-dimensions that are: Nurturance ($f = 7$), Discipline ($f = 6$), Play ($f = 7$), and Routine ($f = 6$). Each item was evaluated using a six-point Likert-type scale that ranges from Strongly Agree to Strongly Disagree.

Necessary permissions were granted from the developers of the short form of SEPTI-TS (Van Rijen et al., 2014) to use SEPTI-TS in the present study. Later, the validity and reliability studies of the instrument were started. Language validity, content validity, and construct validity were examined for the validity studies of the short form of SEPTI-TS. In the adaptation process, the scale was first translated from the source language to the target language. Later, in light of the expert opinions and pilot study results, the Turkish form that secured the linguistic equivalence was finalized before the primary implementation. Opinions of seven field experts were consulted for the scale's content validity, and the scale was further analyzed in light of feedback by the field experts. The analysis results showed that the content validity rate of Item 8 in the Discipline sub-dimension was .71, which is below the significance criterion. All experts agreed that the other items in the scale represent the related dimension and have a content validity rate of 1. Confirmatory factor analysis was made to determine the scale's construct validity, and the results indicated a scale with four dimensions. The standardized factor loads were .02 for Item 8 in the Discipline sub-dimension and .25 for Item 18 in the Play sub-dimension, which indicated that these items have low load rates to the related dimension (Hair, Black, Babin, and Anderson, 2006). For this reason, these items were excluded from the scale, and the confirmatory factor analysis was repeated. The repeated confirmatory factor analysis results showed that the standardized factor load values ranged between .50–.79, which infers that the factor load values sufficiently represented the related dimensions (Hair et al., 2006). In addition to factor load values, the present study also used specific fit indices that indicate the model-data fit. At least one index from each category was reported for the analysis of the model fit. The fit indices in three different fit categories concluded that the model fits the data, and the structure with 24 items in four dimensions is confirmed.

The scale's reliability was determined by performing item analyses based on the upper 27% and lower 27% group method and the Cronbach Alpha internal consistency coefficient. Cronbach Alpha coefficient was first calculated for each of the four sub-dimensions of the scale. Then, the reliability coefficient was calculated for the overall scale using the stratified Cronbach Alpha function. The Cronbach Alpha coefficient was .90 for the Nurturance sub-dimension; .70 for the Discipline sub-dimension; .70 for the Play sub-dimension; and .80 for the Routine sub-dimension. The stratified Cronbach Alpha Coefficient was .91 for the overall scale. Furthermore, according to the upper 27% and lower 27% method, reliability analyses were made on an item basis. The analysis results showed a significant difference between the lower 27% and upper 27% groups in favor of each scale item's upper group.

The present validity and reliability study's findings determined that the short form of SEPTI-TS was adapted to the Turkish culture as 24 items in four sub-dimensions. It was concluded that the

instrument is valid and reliable to measure the self-efficacy of parents of 24–48 months-old children. However, the present study's findings are limited to the data regarding the Ankara sample and the parents of 24–48 months-old children. Therefore, further studies can be conducted with samples consisting of parents from different provinces of Turkey and children of a broader age range.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırma, ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından yürütölen doktora tez çalışması kapsamında üretilmiştir. Çalışmada, birinci yazar araştırmacı, ikinci yazar yürütöcü olarak yer almış ve makaleye katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırmaya katılan tüm annelere ve çocuklara teşekkür ederiz. Çalışma grubuna ulaşmamızı sağlayan Keçiören İncirli Aile Sağlığı Merkezi'nin güler yüzlü, yardımsever doktor ve hemşirelerine çok teşekkür ederiz. Bu araştırma Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir (Proje Kodu: 04/2019-02).

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Kurulunun 10/02/2018 tarih ve E.24858 sayılı onayı ile yürütölmüştür.